

Discipelschap is een uitdaging voor theologen

Overal in de kerken zingt het rond: discipelschap. Regelmatig zijn er avonden over, worden er lezingen gegeven en dagen over gehouden. Opvallend detail: de kerkmensen zijn zelf er druk mee, maar theologen hoor je er nauwelijks over. Dat moet anders, vindt Herman Paul. Discipelschap kan wel wat reflectie gebruiken.

tekst Herman Paul, beeld PKN

Op welke vraag is discipelschap het antwoord? Komt boeken en cursussen over discipelschap te genoeft aan een verlangen van mensen om echte gelovigen te worden, radicaal in hun toewijding aan Christus?

Of is discipelschap een reactie op de ontdekking dat wij geen idee meer hebben hoe de grote woorden die wij op zondag horen kunnen landen in ons doordeweekse bestaan?

Hoe het antwoord ook klinkt, opvallend is dat discipelschap meer een thema van kerkmensen is dan van (academische) theologen.

Het is een onderwerp voor christelijke conferenties, retraites, trainings en gemeentevonden - niet voor vakken in het bachelorprogramma theologie. Kijk maar in de boekhandel: publicaties over discipelschap richten zich doorgaans op gemeentelieden, niet op theologen.

In het buitenland is de situatie niet heel anders. Er bestaan wel wat doorwrochte studies over discipelschap, maar deze zijn vaak afkomstig van evangelicale auteurs of van theologen zich die op Dietrich Bonhoeffer oriënteren.

In het 'brede midden' van de academische theologie schittert discipelschap door afwezigheid. Zoals de Amerikaanse theoloog Craig Howe nog onlangs vaststelde: discipelschap is een nogal alledaags begrip, te grootmazing voor subtile theologische analyses.

Op het eerste gezicht is hier niets mis mee. Wees blij, vind ik, je kunnen zeggen, dat christenen zoeken naar verdieping van hun geloofsleren en weerstand willen bieden aan de seculariserende macht van status, zelfontplooiing en welvaart!

Christelijk sansje

Toch vind ik het jammer dat theologen niet wat vaker aandacht over discipelschap. De eerste reden ligt voor de hand. Onder de vlag van discipelschap wordt van alles aangeboden: tips en groeten, klassiek en nieuwewets, genuanceerd en ongenuanceerd.

Als theologen geen handvatten aanreken, waarmee christenen dit aanbod op zijn merites kunnen beoordelen, is de situatie niet denkbeeldig dat alledien maakbaarheidsdenken (hoe wordt je een discipel in tien stappen?) met of zonder christelijke sasjes de kerk binnen sijpelt.

Maar ook voor theologen zelf is discipelschap een uitdaging - een tweede reden waarom ik het thema graag wat hoger op de theologische agenda zou zien staan.

Discipelschap, hoor je soms, kan een brug slaan tussen leer en leven, tussen het christelijke dogma en de vaak niet zo christelijke werkelijkheid van alledag.

Dat zou al heel wat zijn. Maar als je het mij vraagt,

Hoe kunnen de grote woorden die wij op zondag horen, landen in ons bestaan?
zet een 'theologie van discipelschap' nog meer op de agenda. Ze stelt twee vragen aan de manier waarop theologief vak wordt beoefend.

Reflectie

Altereest problematiseert discipelschap de boedel-scheiding tussen systematische en praktische theologie.

De vraag, observeren de Amerikaanse theologen Kent Elbers en Gyle Stobiel in een recente bundel staat reflectie op het christelijke leven (praktische theologie) los van reflectie op de vraag wie God is en hoe Hij zich tot mensen verhoudt (systematische theologie).

Dit wordt in de hand gewerkt door termen als 'karaktervorming', die zo uit de pedagogiek of psychologie lijken weggeglipen en niet rechtstreeks naar God verwijzen.

Discipelschap, daarentegen, is een relationeel begrip: wie wil een discipel zijn? Wat betekent het een discipel van Jezus Christus, de Zoon van God te zijn?

Ben theologie van discipelschap kan er daarom niet omheen reflectie op het christelijke leven verplicht te verbinden met reflectie op de vraag wie

Hoe kan dit?

God is. Belangrijker nog is de tweede vraag: als discipelschap niet wordt ervaren als een passend thema voor theologische reflectie, wat zegt dit dan over de theologie?

De Britse theoloog Rowan Williams onderscheidt drie stufen van theologiebeoefening: 'lofprizing', 'communicatie' en 'kritiek'.

De eerste, met verwijt de oude papieren, wil de christelijke gemeenschap helpen God op een juiste manier te even.

De tweede heeft een apologetische spits en wil het evangelie uitleggen aan mensen die er onbekend mee zijn.

De kritische stijl, tot slot, stelt vragen aan de geloofstaal, streeft naar begripverheldering en gaat na hoe 'religieuze' en 'seculiere' taal zich tot elkaar verhoudt.

Kritisch

Als deze grove driedeling hout snijdt, is het evident dat de kritische stijl een monopolie aan de universiteiten heeft gekregen. Academische theologie is kritische theologie.

Ben theologie van discipelschap, daarentegen,

hoort thuis in de eerste categorie.

Nedanken over discipelschap heeft immers geen ander doel dan christenen te helpen de roepen van Jezus in hun leven te verstaan.

Aan de ene kant verklaart dit waarom mainstream theologische reflectie op discipelschap schaars is. Tegelijk roept het de spannende vraag op: is er meer dan de kritische variant?

Welke theologen durven de spagaat aan om in een academische context te werken en zich te wijden aan de taak die lozing van de gemeente gaande te houden? Welke theologen durven zich, zonder concessies aan diepgang en gebedenheid, aan een thema als discipelschap te wagen?

Ik zeg, voor alle duidelijkheid, niet dat een kritische stijl van theologiebeoefening de dood in de pot is. Mijn punt is alleen dat

haar monopolie aan de universiteiten de kerk berooft van een gesprekspartner die zich bekomert om hoe God gedacht wordt en hoe christenen zich oeceren in discipelschap.

Daarom breek ik graag een lans voor een 'theologische peiling' van discipelschap. Daarom ben ik ook blij met theologen als Brian Brock en Stephen Cherry - binnenkort spreken beiden in Nederland op een congres over discipelschap - die onbeschrond aan lofprizinge theologie durven doen.

Dit is het soort theologie dat kerkgangers kan helpen te leven als discipelen van Jezus Christus.

Herman Paul is bijzonder hoogleraar secularisatiestudies, Rijksuniversiteit Groningen

Op 16 april houdt de IZS de conferentie 'Discipelschap: een theologische peiling'. Sprekers: Brian Brock (Abedee), Stephen Cherry (Cambidge) en Edward van T'Slof (Groningen). Meer informatie: www.izs.nl

De praktijk van het volgen van Jezus kan best wat theologie gebruiken